

УДК 398(091)(477)(092)"19"
 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/49-2-11>

Ігор РОЗЛУЦЬКИЙ,
 orcid.org/0000-0002-3905-3914
 кандидат філологічних наук,
 доцент кафедри української літератури та теорії літератури,
 директор бібліотеки
 Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
 (Дрогобич, Львівська область, Україна) rim2007@ukr.net

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНИЙ АСПЕКТ У СВИТОГЛЯДНОМУ СТАНОВЛЕННІ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОГО ДИСКУРСУ М. ЄВШАНА

Наукова студія характеризує діяльність М. Євшана як фольклориста і водночас дослідника фольклору, яко-го стереотипно прийнято назвати «чистим літературним критиком». Зацікавлення фольклором мало неабияке значення для естетики молодого вченого, оскільки дало поштовх до розширення його світогляду, глибшого розуміння літературно-критичного дискурсу української словесності. Усна народна творчість для М. Євшана, якою він цікавився упродовж всього життя, абсолютно не перешикода його модерним тенденціям, позначених на літературній критиці й на візіях розвитку літератури, а стала органічним доповненням до окреслення літературно-критичної концепції дослідника, яка базувалася на чітких національних традиціях. Завдяки сумлінній праці молодого критика українська фольклористика збагатилася довершеними взірцями зі скарбниці усної народної творчості, зокрема того регіону, де народився вчений. Зокрема, М. Євшан подав до друку Володимирові Гнатюкові гайвку «Жінка на торзі», а також обрядову пісню «Дівоча принада».

Критик методологічно доповнює українську фольклористику теоретично розвідкою «Що таке фольклор?», яка виникла під впливом студіювання праці англійського фольклориста Джорджа Лоуренса Гомма. Юний дослідник осмислює феномен фольклору, його еволюцію у соціокультурному аспекті й стверджує, що не зважаючи на значний поступ людства у царині науки і техніки, все ж таки у пам'яті народу збережені прадавні звичаї.

Доволі обгрунтовано молодий науковець виокремлює фольклор, який був децю розмитим поняттям на той час, від етнографії, хоча й веде мову про предмет дослідження фольклору. Отже, М. Євшан теоретизує над дефініцією фольклору, який почав входити в науковий обіг на межі XIX – XX століття.

Ключові слова: фольклор, етнографія, модернізм, народна словесність, усна народна творчість, народна поетична творчість.

Ihor ROZLUTSKYI,
 orcid.org/0000-0002-3905-3914
 Candidate of Philological Sciences,
 Associate Professor at the Ukrainian Literature and Theory of Literature Department,
 Director of the Library
 Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
 (Drohobych, Lviv region, Ukraine) rim2007@ukr.net

THE FOLKLORE ASPECT IN THE WORLD OUTLOOK FORMATION OF MYKOLA YEVSCHAN'S LITERARY-CRITICAL DISCOURSE

Mykola Yevshan's activity as a folklorist as well as a researcher of folklore has been considered in the scientific study. His interest in folklore was of great importance for the aesthetics of the young scholar, who is stereotypically called a "pure literary critic", as it gave impetus to the expansion of his world outlook, a deeper understanding of the literary-critical discourse of Ukrainian literature. Oral folk art for Mykola Yevshan, which he was interested in all his life, was not an obstacle to his modern tendencies, marked by literary criticism and visions of literary development, but became an organic addition to the outline of the researcher's literary-critical concept, based on clear national traditions. Owing to the young critic's conscientious work Ukrainian folklore was enriched with perfect examples from the treasury of oral folk art, especially from the region where the scholar was born. In particular, Mykola Yevshan sent Volodymyr Hnatyuk the spring song (hayivka) "The Woman at the Market" as well as the ritual song "The Maiden's Charm" to be published.

The critic methodologically complements Ukrainian folklore with a theoretical study of "What is folklore?", which was written under the influence of studying the works of English folklorist George Lawrence Gomme. The young researcher comprehends the phenomenon of folklore, its evolution in the socio-cultural aspect and argues that despite the significant progress of mankind in the field of science and technology, ancient customs are still preserved in the memory of the people.

The young scholar distinguishes folklore, which was a somewhat vague concept at that time, from ethnography quite soundly, although he talks about the subject of folklore research. Thus, Mykola Yevshan theorizes on the definition of folklore, which began to be used by scholars at the turn of the XIX – XX centuries.

Key words: folklore, ethnography, modernism, folk literature, oral folk art, folk poetry.

Постановка проблеми. Українське літературознавство традиційно сформувало думку про М. Євшана безпрецедентно як літературного критика. Це й не дивно, адже молодий автор залишив по собі близько двохсот ґрунтовних літературно-критичних статей, низку проникливих публікацій на історіософську тематику. Окремо друком побачили світ невеликоформатні книги: «Під прапором мистецтва» (1910 р.), «Тарас Шевченко» (1911 р.), «Куда ми прийшли? Річ про українську літературу 1910 року» (1912 р.). Крім того, для читача доступна цікава епістолярна спадщина талановитого науковця, що розкриває і контекст епохи, і характер взаємин критика з українськими письменниками, редакторами часописів, видавцями. Однак таке уявлення про М. Євшана дещо звужує науковий простір вченого, позаяк поза увагою залишається його діяльність як фольклориста.

Аналіз досліджень. Ще О. Бабій зазначає, що науковий доробок ученого «дає нам право бачити в його особі першого літературного критика, який вважав критику своїм покликанням, своїм самотнім літературним і життєвим шляхом, на якому він кинув весь свій талант, труд і любов» (Бабій, 1929: 6). А в передмові до найповнішого тому творів М. Євшана (а це близько ста сорока літературно-критичних статей, есе, рецензій, за винятком публіцистики і перекладів), впорядкованому Н. Шумило, читаємо такі слова: «... він (Микола Євшан – І. Р.) був чи не першим українським літератором, який свідомо обрав критику своєю єдиною професією, надаючи їй особливої ваги» (Євшан, 1998: 3). Цю думку поділяє і відомий львівський літературознавець М. Ільницький, стверджуючи, що «він (Микола Євшан – І. Р.) чи не єдиний в українській літературі «чистий» критик» (Ільницький, 1993–94: 152). У найновішому виданні вибраних творів 2020 року М. Євшан також схарактеризований як літературний критик, провідний інтелектуал епохи, витончений естетичний аналітик та політичний мислитель (Євшан, 2020). Звісно, такі судження цілком слушні й обґрунтовані, однак в царині євшанознавства дещо звужують уявлюване поле діяльності ученого, позаяк жоден із науковців досі не згадує про нього як фольклориста чи радше дослідника фольклору. А саме останньому М. Євшан надає досить вагоме значення, як своєрідній енциклопедії народу, що увібрала в себе пам'ять поколінь від найдавніших часів. Крім того, літературознавець доволі часто виокремлює фольклорний,

етнографічний аспект при аналізі творчості українських письменників, стежить та опрацьовує дослідження фольклору в рідних часописах. «От за послідні роки було надруковано у «Хроніці» наукового тов. ім. Шевченка декілька відзвітів в справі збирання матеріалу (фольклору – І. Р.) і подані Др. І. Франком та Вол. Гнатюком докладний квестіонар що до тих річій, які тепер стоять на черзі» (Євшан, Ф309). Звернення М. Євшана до фольклору цілком закономірне, адже критик розуміє поліфункціональність усної народної творчості у становленні української культури. Обґрунтовуючи сприйняття фольклору як художньої системи, О. Киченко зазначає, що «поняття «фольклор» вже само собою є однією з важливих теоретичних проблем як власне фольклористики, так і літературознавства та мистецтвознавства» (Киченко, 2002: 17). Щоправда, у цій царині, порівняно з літературознавством, М. Євшан залишив значно менший доробок, але це аж ніяк не применшує цінності дослідження вченого, особливо на період модерну початку ХХ ст. Отож спробуємо заповнити цю прогалину в рецепції критика, представивши фольклористичний аспект літературно-критичної практики.

Метою статті є окреслення фольклорного дискурсу М. Євшана та доповнення до розуміння літературно-критичної спадщини вченого. Спробуємо простежити, як відбувалася рецепція усної народної творчості та її відображення у літературно-критичній парадигмі дослідника.

Виклад основного матеріалу. Насамперед зазначимо, що фольклором майбутній критик зацікавився в гімназійні роки і поза всяким сумнівом М. Євшан розпочинав своє становлення як літературознавець власне зі студій про усну народну творчість.

Фольклорні записи тоді ще М. Федюшки знайшли свого читача на сторінках «Матеріалів до української етнології». Молодий критик подає текст гаївки «Жінка на торзі» (В) (Матеріали, 1909: 82), яка була записана ним у рідному селі Войнилові 1905 р. Відзначимо, що збирачеві фольклору було тоді лише п'ятнадцять років. На сторінках зазначеного видання віднаходимо ще іншу обрядову пісню «Дівоча принада» (Б) (Матеріали, 1909: 119), подані юним фольклористом Войнилова також від 1905 р.

Відомості про М. Євшана як фольклориста віднаходимо у виданні «Українські народні пісні» 1963 під редакцією О. Дея. У книзі з покликанням на зібрання пісень під редакцією В. Гнатюка

подано декілька пісень: «Жінка на торзі» (Українські, 1963: 505) та «На городі вільха»¹ (Українські, 1963: 507).

Ще навчаючись в Станіславській гімназії, він пише листа 26 червня 1906 року від імені учнівської громади відомому вченому фольклористові В. Гнатюкові, з яким невдовзі буде листуватися упродовж багатьох років, із проханням очолити фольклорну «експедицію» вихованців гімназії Станіслава до Угорщини, щоб «пізнати край і нарід... при тім, очевидно, будемо записувати пісні народні, і беремо з собою значне число агітаційних брошур. А що угорської Русі з галичан ніхто більше не знає, як Ви – то просимо Вас провадити нам... Під Вашим проводом будемо ми збирати весь етнографічний матеріал, а по прогульці віддамо, очевидно, Вам» (ЦДІА у м. Львові, Оп. № 1. Спр. № 2283: 102). Наприкінці листа зазначено адресу ще одного згодом відомого фольклориста, а на той час учня Станіславської гімназії Б. Заклинського, фольклорні записи котрого («Чорнушка» (А) (Матеріяли, 1909: 62–63), «Пан Городецький (Кременецький)» (Б) (Матеріяли, 1909: 111–112), «Мазур» (Б) (Матеріяли: 175) також публікував В. Гнатюк 1909 року.

Цілком очевидним є те, що М. Федюшка цікавився етнографічними матеріалами з Угорської Русі, які збирав В. Гнатюк. Ідеться про етнографічний збірник «Етнографічні матеріали з Угорської Русі», який видавало товариство імені Шевченка у Львові ще з 1897 року (Етнографічний збірник, 1897).

М. Євшан добре знається на фольклорі, і це абсолютно не суперечить його модерним візіям щодо розвитку літератури. Усною народною творчістю критик цікавить упродовж всього життя, співпрацюючи з відомими фольклористами. О. Бабій згадує: «Аж під час вакацій 1913 р. несподівано до мого дому прийшов Микола Федюшка з професором Роздольським зі Львова і моїм учителем Іваном Самоатовкою. Учителю пояснив мені, що «ті пани прийшли до вашої мами записувати народні пісні, бо в селі всі говорять, що найбільше народних пісень знає Йосифиха Бабійка». І цілий день в моїй хаті було мов на весіллі. Моя мати з сусідками співали пісні, від історичних почавши аж до сороміцьких весільних, а Микола Федюшка і Роздольський записували ці пісні, або ловили на фонограф» (Бабій, 1929: 8). Фольклор для вченого

є водночас цікавим матеріалом для дослідження і власне тим явищем, яке закорінене в українську традицію, робить творчість оригінальною. Без сумніву, народні звичаї також спричинилися і до формування світогляду критика. Недарма він у маловідомій студії «Я свідомий, для чого живу (Ідея М. Євшана)» з неабиякою любов'ю пише про село, яке має свій відвічний сакральний простір і водночас є відпочинком та розрадою для стомленої душі: «У цій боротьбі з культурною гідрою я затроююся щодня... Але на самоті, де я сам перед собою й перед моїм Богом зрівноважуюся, моя душа очищується. Я на все те забуваю, не бачу й не чую. Моя душа повна любови й віри. Тоді, тоді я бачу український нарід, бачу село. Бачу своїх людей, що люблять своє й посвячуються для своєїго. Там бачу, як любить свою ниву, свою хату селянин. Він тяжко працює й трудиться. Я бачу, як щодня з пожертвуванням працює мати-селянка. Вона все з своїми дітьми й усе для них. Там бачу дійсну радість по роботі. Молодь безжурно гуляє й веселиться. На селі є відпочинок для душі і тіла, на селі є культура серця. На селі люде мають сумління, виховання й сильне бажання краси й добра. Різдвяні свята: колядують молоді й малі. На землі мир. Бог пробуває межі людьми. Брат може обняти брата й простити йому все» (Євшан, 1931: 3). Ми свідомо наводимо дещо розлогіші цитати, аби уникнути переключень і, крім того, цей текст розкриває Євшанове ставлення до етнографії, розуміння народної культури, сільського побуту. Критик зображає ледь не ідилію «Вишневого садка» Т. Шевченка. «Великдень повний сонця. Дзвони дзвонять у церковці. Молоді хлопці й дівчати виводять гаївки і усміхаються до сонця. Старі мовчки приглядаються й забувають на все зло. Усі щасливі. Не селі є правда, є творчість. Весілля й похорони з своїми обрядами, з своєю безконечною тугою, сумом і великою культурою села. Це все торкається до моєї душі й мене ворушить культура села до сліз. Я люблю український нарід. Я вірю, що над тим українським селом зійде сонце любови й свободи. Воно не для мене зійде, але я бачу той схід... Я знаю, за що я так сильно змагаюся з стоголовою, безкультурною, громадянською гідрою» (Євшан, 1931: 3). Перед нами сприйняття сільського буття як явища естетичного, в якому присутні моменти високої народної культури. М. Євшан пропонує змалювання іншого життя, яке прописано, скажімо, в «Кайдашевій сім'ї» І. Нечуєм-Левицьким. Відношення до села, його традицій, звичаїв не лише естетичне, це, перш за все, і пошук самовизначення, спосіб віднайдення внутрішнього «я», гармонії у громадянському світі хаосу.

¹ О. Дей подає обрядову пісню «Дівоча принада» (Б), яка була записана М. Федюшкою, під іншою назвою «На городі вільха», тобто за початком першого рядка гаївки: Гаївки. Зібрав Володимир Гнатюк. Мелодії схопив на фонограф О. Роздольський, списав Філ. Колесса // Матеріали до української етнології. Видає Етнографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка. Том 12. Львів, 1909.

Якщо брати ширший аспект і говорити про певні ментальні особливості українського народу, то фольклор може бути також тією категорією, яка надала не лише колоритності естетичній системі самого критика, а загалом «українському модернізму ознак самобутності й неповторного явища в загальноєвропейському контексті» (Голомб, 2011: 11).

«Модернізм як світоглядно-естетична система, – підсумовує у своїй студії ознаки неостилію А. Антоненко, – органічно взаємодіє з фольклором, втягує у свою орбіту фольклорні елементи» (Антоненко, 2010: 396). Маючи достатні знання природи фольклору, його витоків, М. Євшан зазначає про вплив народної творчості на психіку митця, його стан, настроєність, навіть сугестію. Яскравим взірцем тут може слугувати літературна розвідка про Ю. Федьковича: «І тому найулюбленішою видимою формою Федьковичевої творчості були думки та співанки, які, будучи найменше вимушеними дітьми його музи та не маючи ніякої іншої цілі, як скоротити всю складність переживань душевних самого поета, були разом найбільше інтимною його мовою до серця людського» (Євшан, 1998: 128). У такому первозданному вигляді, де митець вдивляється в скарби усної народної творчості, вслухається в пісенні мелодії українського народу, коли практично органічно злитий з дивовижним духовним світом нації, – для критика є «той вищий Федькович, *Федькович-поет*, взагалі *творець*» (Євшан, 1998: 128).

На особливості фольклорних елементів М. Євшан звертає увагу при опрацюванні творчості І. Франка. Досліджуючи драматургію Камењара, критик констатує: «Майже всі драми відбивають в собі характер і напрям його тодішніх наукових занять – історико-літературних та етнографічно-фольклорних» (Євшан, 1998: 145).

Для ширшого уявлення про Євшана-фольклориста хочемо докладніше зупинитися на його студії «Що таке фольклор?», написаній 1908 р. Публікація молодого українського вченого – це радше своєрідна методологічна програма для дослідника-фольклориста, яка стосується розробки структури терміносистеми та етимології усної народної творчості як науки, ще зовсім не сформованої на той час.

Очевидно, що поштовхом для написання доповіді стала фольклорна праця Gompe, George Laurence, яку М. Євшан студіював у перекладі Войцеха Шукевича. Український дослідник дуже скрупульозно теоретизує щодо визначення фольклору як онтологічного феномену, заглиблюючись у причини його появи, подальшого розвитку і

поширення. Зокрема М. Євшан наводить три причини виникнення:

1. Явища природи, пояснення якої, в разі прийняття племенем, складає міфологію, а подекуди й релігію;

2. Довколишній світ (природні і фізичні явища, флора й фауна) спілкування, взаємини між людьми тощо.

3. Третій рівень пов'язаний з культурним розвитком людини, широкою духовною комунікацією, зі змінами місця проживання у великих масштабах відбувається часто і зміна вірувань.

На думку М. Євшана, незважаючи на значний цивілізаційний розвиток, у колективній пам'яті людства зберігаються давні звичаї. Учений дуже ґрунтовно у своїй статті демонструє не лише процес зародження вірувань, а й їхню трансформацію із розвитком цивілізації.

Зачну увагу приділяє М. Євшан самому предметові фольклору, намагаючись виокремити його не лише в самостійну дисципліну, а й відмежувати від інших наук, скажімо, «етнографію». Доречно наголосити, що М. Євшан говорить про фольклор як науку в первинному значенні, адже фольклор «спочатку називав предмет дослідження та науку про нього, яка згодом набула своєї назви (фольклористика, або, рідше, фольклорологія)» (Літературознавча енциклопедія, 2007: 538). Тому промовистою є вже сама назва студії, яка чітко розставляє акценти щодо самої дефініції фольклору. Така назва статті цілком слушна, позаяк саме наукове визначення «фольклор» активно почало входити до наукового обігу лише наприкінці ХІХ – початку ХХ століття, головню працям М. Драгоманова, І. Франка, доповнюючи синонімічний ряд таких усталених категорій, як «народна словесність», «усна народна творчість», «народна поетична творчість» тощо (М'ягkota, 2011: 97). Отже, сам дискурс фольклору на той час був нечіткий, дещо розмитий і вимагав більш обґрунтованого наукового тлумачення.

Характерно й те, що М. Євшан у своїй розвідці не вдається до хронології фольклору як науки, яка набула популярності особливо у ХІХ столітті (доба Романтизму), натомість пов'язує виникнення цього феномену з розвитком індивідуальної та суспільної свідомості. Зародження фольклору дослідник пояснює впливами чи навіть зіткненням двох форм: «нижчих» вірувань і «розвиненістю» суспільства. Звідси й виникає предмет фольклору як явища, що можна спостерігати «в умовій та суспільній історії чоловіка» (ЦДІА у Львові, Ф. 309, Оп. № 1, Спр. № 1941: 2зв). М. Євшан чітко характеризує предмет фольклору

і допомагає читачеві осмислити його сутність як науки. Критик конкретизує специфіку фольклору на основі досліджень вірувань і звичаїв народів, але фольклористові ці аспекти аж ніяк не можна вивчати односторонньо, з погляду релігії чи, скажімо, права. На думку М. Євшана, «фольклор знов займається ними (звичаями, віруваннями – І. Р.) єдино як факторами в умовому житті чоловіка, котрі будучи пережитками найвисшої цивілізації давніх або новітніх часів, є обильним жерелом матеріалів для науки до досліджування їх історії» (ЦДІА у Львові, Ф. 309, Оп. № 1, Спр. № 1941: 2зв).

Цілком логічним є твердження М. Євшана, що завдання фольклору полягає в тому, аби порівнювати та зіставляти предмети давніх вірувань, звичаїв і традицій крізь призму сучасності (ЦДІА у Львові, Ф. 309, Оп. № 1, Спр. № 1941: 2зв–3).

У статті М. Євшан наводить цікаві моменти причин вірувань, приклади тих явищ, з якими вони були пов'язані. Дослідник робить певну градацію у своїй класифікації, поділяє фольклор на чотири частини з відповідними підрозділами. Так, скажімо, у розділі вірувань М. Євшан представляє віровчення у явища природи, дерева, рослини, тварини, світ духів, майбутнє, потойбічне життя, чародійств... Наводить М. Євшан і чималий перелік звичаїв, класифікуючи їх відповідно до роду життя і діяльності людини. Зі сферою буття останньої пов'язані також і розмаїті фольклорні жанри, які теж досить фахово покласифіковані у розвідці дослідника.

М. Євшан об'єднує вірування в одну групу, для нього важливий факт певної структурності повір'їв, їхнього розвитку в історії людства: від першовитоків обоження природи, її могутніх, часто раціонально незбагнених сил, уславлення рік, дерев і рослин, а також самої фауни. Отже, на думку дослідника, саме на цьому етапі відбувається прямий контакт людини і природи. Це і є апріорі найперша форма суспільних уявлень людства, яке починає вшановувати природні явища.

Загалом природа відіграє провідну роль у формуванні свідомості на зорі людства. Адже саме з нею пов'язане одухотворене поклоніння. Тут немає нічного дивного, позаяк людина жила на лоні грізної і могутньої природи та часто шукала гармонії, захисту у своїх віруваннях чи об'єктах поклоніння. У висліді уважного спостереження результаті пильного спостереження за ріками, горами чи деревами, які є оселями духів, народжується чимало прикмет, які вмотивовують поведінку людини, а іноді й саме життя.

Цю градацію доповнюють і тварини, які стають культом не лише однієї окремої людини чи племені й навіть народу. М. Євшан пояснює таку

популярність тварин фактом вдячності людини до них, а інколи й страхом. «Люди не розуміючи життя і сим зв'язат уважали їх як ества визші від себе, через що віддавали їм честь і прийняли як взір до наслідування своїх звичаїв» (ЦДІА у Львові, Ф. 309, Оп. № 1, Спр. № 1941: 3зв). Водночас важливим фактором пошанування виступають надприродні істоти (дракони, морські чудовиська тощо), які часто живуть у переказах.

Зі світом духів і надприродністю, узагальнює М. Євшан, чітко пов'язана надзвичайно широка тематика досліджень. Структуруючи цю категорію на основі переказів, М. Євшан торкається вже не лише вірувань, а й самого культу, у якому основну роль відіграють виконавці магічних ритуалів. Поява останніх пов'язана не лише із суспільними факторами (наприклад, війни), а знову ж таки – з таємничими моментами: захист від хвороби, злих духів тощо. Чарівники, ворожбити, які можуть «співпрацювати» із надприродним світом, є для фольклориста надзвичайно цікавими об'єктами. З їхньою символічною діяльністю пов'язано декілька фольклорних тем. Одна з перших – це ритуальні дії і використання слова, яке, складено в певну формулу, має магічну дію. Отже, тут перед дослідниками відкривається надзвичайно широке поле для діяльності. Так, скажімо, магічні дії, ритуали були для племені своєрідним і захистом перед неприятелими, і допомогою у різних хворобах, спілкуванням із потойбіччям, і ставали для людей певним життєвим устроєм.

Характерно й те, що разом із віруваннями формуються певні звичаї, яких людина так чи інакше мусить дотримуватися. М. Євшан не дає визначення поняття «звичаї», але конкретно структурує їх, вказує про причину виникнення та мету. Останнє інколи зрозуміти непросто, оскільки обрядові чи святкові (М. Євшан розділяє ці звичаї на два типи) позначені своєрідним кодом і символічною згущеністю.

У фольклористичній праці М. Євшан послуговується великим обсягом матеріалу, взятого з усної народної творчості. Звісно, огляд Євшаном такого пласту народної культури був би не повним без урахування літературних жанрів, які зародилися завдяки усній народній творчості. Дослідник не лише акцентує на жанровому розмаїтті, а й визначає їхній сенс, основне тематичне призначення. Це і «казки, повісті, героїчні оповідання, фразки, приповідки, байки... оповідання ті залишають в собі ідеї про світ, про суть річей, ідеї визнавані оповідачами; коли замикають дуже часто фільозофію всесвіта» (ЦДІА у Львові, Ф. 309, Оп. № 1, Спр. № 1941: 4зв).

Висновки. Висновуючи, зазначимо, що у добу модерну молодому вченому не чужа наука про усну народну творчість, а спеціальне дослідження фольклору М. Євшаном суттєво розширює та поглиблює уявлення про його діяльність як науковця і водночас є істотним доповненням до розвитку фольклористики на межі XIX–XX століть, особливо в науково-методологічній царині. Своєю працею вчений укладає проспект своєрідного довідника, формулюючи сферу наукового

тезаурусу фольклористики, аби в подальшому скерувати дослідника у певне правильне методологічне річище під час студій над народною творчістю. Такий скрупульозний підхід до визначення предмета фольклору як «науки» засвідчує її неабияку значущість для світоглядного становлення М. Євшана – дослідника літератури, рівно ж дає можливість збагнути, якою важливою й цінною для нього була праця збирання й опрацювання матеріалів усної народної творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко А. Дефінітивні розбіжності терміна «модернізм» в українському літературознавстві. *Література. Фольклор. Проблеми поетики* : зб. наук. пр. / редкол. Г.Ф. Семенюк (гол. ред.), А.В. Козлов (відп. ред.) та ін. Київ : Твім інтер, 2010. Вип. 29. Ч. 1. 715 с. С. 390–397.
2. Бабій О. Микола Євшан (Федюшка) (його життя і творчість). В десятиліття його смерті 1919–1929. Львів : Накладом Української видавничої спілки, 1929. 68 с.
3. Голомб Л. Три поети раннього українського модернізму: Олександр Олесь, Грицько Чупринка, Микола Філянський. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2011. 184 с.
4. Етнографічний збірник / Наукове товариство імені Шевченка. Львів : Накл. Товариства. З друк. НТШ, 1897. Т. 3 : Етнографічні матеріали з Угорської Русі, т. 1 : Легенди і новелі / зібрав Володимир Гнатюк. 236 с.
5. Євшан Микола. Критика. Літературознавство. Естетика / упоряд., передм. та прим. Н. Шумило. Київ : Видавництво «Основи», 1998. 657 с.
6. Євшан Микола. Літературна критика. Публіцистика. Листи / упоряд. Є. Баран, О. Баган, М. Комариця ; передм. О. Багана. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2020. 904 с.
7. Євшан Микола. Що таке фольклор? *ЦДІА у Львові* (Центр. держ. іст. архів України у м. Львові). Ф. 309. Оп. № 1. Спр. № 1941. 6 арк.
8. Євшан Микола. Я свідомий, для чого я живу (Ідея М. Євшана). *Самостійна думка*. 1931. Число 1. Січень. С. 3.
9. Ільницький М. Творчість – це свобода духу. Микола Євшан – літературний критик. *Дзвін*. 1993–94. № 2–3. С. 152–160.
10. Киченко О.С. Фольклор як художня система (проблеми теорії) : монографія. Дрогобич : Коло, 2002. 216 с.
11. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.
12. Матеріали до української етнології / Етнографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів : Накл. НТШ. З друк. НТШ, 1909. Т. XII : Гаївки / зібрав В. Гнатюк ; мельодії сховає на фонограф О. Роздольський, списав Філ. Колесса. 267 с.
13. М'ягкога І. З історії формування терміносистеми українського фольклору. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. № 709. С. 96–102.
14. Розлуцький І. Фольклористичний дискурс Миколи Євшана. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. Вип. 39. Ч. 1. С. 138–143.
15. Українські народні пісні: календарно-обрядова лірика / [вступ. ст., упоряд., підготов. текстів та прим. О.І. Дей]. Київ : Худ. літ., 1963. 570 с. 15
16. ЦДІА у м. Львові (Центр. держ. іст. архів України у м. Львові). Ф. 309. Оп. № 1. Спр. № 2283. 120 арк.

REFERENCES

1. Antonenko, A. (2010). Definitivnyi rozbihnosti termina "modernizm" v ukrainському literaturoznavstvi [Definitive differences between the term "modernism" in Ukrainian literary criticism]. In H.F. Semeniuk & A.V. Kozlov (Eds.), *Literatura. Folklor. Problemy poetyky – Literature. Folklore. Problems of poetics*, 29 (1), pp. 390–397. Kyiv: Tvim inter [in Ukrainian].
2. Babii, O. (1929). *Mykola Yevshan (Fedyushka) (yoho zhyttia i tvorchist). V desiatylittia yoho smerty 1919–1929* [Mykola Yevshan (Fedyushka) (his life and work). In the decade of his death 1919–1929]. Lviv: Published by the Ukrainian Publishing Union [in Ukrainian].
3. Holomb, L. (2011). *Try poety rannioho ukrainського modernizmu: Oleksandr Oles, Hrytsko Chuprynka, Mykola Filianskiy* [Three Poets of Early Ukrainian Modernism: Oleksandr Oles, Grytsko Chuprynka, Mykola Filianskiy]. Uzhhorod: Polihraftsentr "Lira" [in Ukrainian].
4. Naukove tovarystvo imeny Shevchenka. (1897). *Etnografichnyi zbirnyk. T. 3: Etnografichni materyaly z Uhorskoj Rusy. T. 1: Liegendy i noveli* [Ethnographic collection. Vol. 3: Ethnographic materials from Hungarian Russia. Vol. 1: Legends and short stories]. V. Hnatiuk (Comp.). Lviv: Published by the Society. From the printing house of the Shevchenko Scientific Society [in Ukrainian].
5. Yevshan, Mykola. (1998). *Krytyka. Literaturoznavstvo. Estetyka* [Critique. Literary Aesthetics]. N. Shumylo (Comp.). Kyiv: Vydavnytstvo "Osnovy" [in Ukrainian].
6. Yevshan, Mykola. (2020). *Literaturna krytyka. Publitsystyka. Lysty* [Literary criticism. Journalism. Letters]. Ye. Baran, O. Bahan, M. Komarytsia (Comps.). Ivano-Frankivsk: Misto NV [in Ukrainian].

7. Yevshan, Mykola. (n.d.). Shcho take folklor? [What is folklore?]. *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi – Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*, f. 309, op. № 1, spr. № 1941, 6 p [in Ukrainian].
8. Yevshan, Mykola. (1931, January). Ya svidomyi, dlia choho ya zhyvu (Idea M. Yevshana) [I am aware of what I live for (Idea of M. Yevshan)]. *Samostiina dumka – Independent opinion*, 1, p. 3 [in Ukrainian].
9. Ilnytskyi, M. (1993–94). Tvorchist – tse svoboda dukhu. Mykola Yevshan – literaturnyi krytyk [Creativity is freedom of spirit. Mykola Yevshan is a literary critic]. *Dzvin*, 2–3, 152–160 [in Ukrainian].
10. Kychenko, O.S. (2002). *Folklor yak khudozhnia systema (problemy teorii) [Folklore as an art system (problems of theory)]*. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
11. Kovaliv, Yu.I. (Comp.). (2007). *Literaturoznachna entsyklopediia [Literary encyclopedia]*. (Vols. 1–2; Vol. 2). Kyiv: VTs "Akademiiia" [in Ukrainian].
12. Etnografichna komisiiia Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka. (1909). *Materiialy do ukrainskoi etnologii. T. XII: Haivky [Materials on Ukrainian Ethnology. Vol. 12: Gaivky]*. V. Hnatiuk (Comp.). Lviv: Published by the Shevchenko Scientific Society. From the printing house of the Shevchenko Scientific Society [in Ukrainian].
13. Miahkota, I. (2011). Z istorii formuvannia terminosystemy ukrainskoho folkloru [From the history of the formation of the terminological system of Ukrainian folklore]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika". Seriia "Problemy ukrainskoi terminolohii" – Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series of Problems of Ukrainian Terminology*, 709, 96–102. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House [in Ukrainian].
14. Rozlutskyi, I. (2013). Folklorystychnyi dyskurs Mykoly Yevshana [Folklore discourse of Mykola Yevshan]. *Literatura. Folklor. Problemy poetyky – Literature. Folklore. Problems of poetics*, 39 (1), 138–143. Kyiv: Kyiv University Publishing and Printing Center [in Ukrainian].
15. Dei, O.I. (Comp.). (1963). *Ukrainski narodni pisni: kalendarno-obriadova liryka [Ukrainian folk songs: calendar-ritual lyrics]*. Kyiv: Khudozhnia literatura [in Ukrainian].
16. TsDIA u m. Lvovi – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv], f. 309, op. № 1, spr. № 2283. 120 p [in Ukrainian]